

Talousarvion laadintaohje ja suunnittelukehys vuodelle 2027

1 Yleistä

Hyvinvointiyhtymän hallintosäännön luvussa 9 käsitellään hyvinvointiyhtymän talouden hoitoa. Hallintosäännön 46 §:n mukaan hallitus hyväksyy suunnittelukehyksen ja talousarvion laadintaohjeet. Talousarvio laaditaan siten, että siinä otetaan huomioon hyvinvointiyhtymän strategian mukaisten tehtävien ja toiminnan edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarviossa on käyttötalous- ja investointiosa sekä tuloslaskelma- ja rahoitusosa. Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan ISLAB-tasolla, ja sen hyväksyy yhtymäkokous. Aluelaboratoriotasoiset käyttösuunnitelmat hyväksyy hallintosäännön mukaan toimitusjohtaja.

2 Toimintaympäristön ja ISLABin yleiset näkymät

Julkisen sektorin toimintaan liittyy edelleen merkittävä kustannusten vähentämispaine. Tulevaisuuden näkymissä korostuu toimintaympäristön nopea ja merkittävä muutos, jossa hyvinvointialueet joutuvat tarkastelemaan terveydenhuollon palveluverkkoja ja -prosesseja.

Taloudelliset reunaehdot ovat keskiössä. Hyvinvointialueiden tiukka rahoitustilanne tarkoittaa, että kaikki kustannusten kasvu heijastuu suoraan muuhun toimintaan. Pidempää aikaväliä tarkasteltaessa esiin nousevat teknologian ja tekoälyn vaikutukset. Niiden arvioidaan muuttavan toimintaympäristöä nopeasti ja tuovan uusia mahdollisuuksia, mutta myös haastavan nykyiset toimintamallit. Samalla korostuu

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

tarve pohtia palvelujen priorisointia sekä asiakkaiden roolia tulevaisuudessa. Esimerkiksi itsehoidon ja -diagnostiikan lisääntyminen voi muuttaa palveluiden kysyntää ja tuotantotapoja.

Hyvinvointialueiden toiminnan tehostamis- ja säästötoimenpiteiden myötä laboratoriotutkimusten määrä on vähentynyt edelleen, mikä vaikuttaa suoraan ISLABin talouteen, mutta laboratoriotutkimusten vaikuttavuuden parantaminen ja ns. ”turhien tutkimusten” vähentäminen on, ja tulee aina olla myös ISLABin yhteiskuntavastuullisuuteen liittyvä tavoite.

Keskusteluissa hyvinvointialueiden kanssa on korostunut taloustilanteen poikkeuksellinen tiukkuus sekä tarve sopeuttaa toimintaa hyvinvointialueiden rahoituskehitykseen. Keskusteluissa on painottunut tavoite pitää kustannusten kasvu erittäin maltillisena, käytännössä nollassa.

Samalla päätöksenteossa on huomioitava ISLABin perussopimuksen kirjauksissa (§ 19) oleva hyvinvointiyhtymän hinnoittelun kustannusvastaavuusvaade sekä vaade investointien kattamiskykyyn ja palvelutoiminnan turvaamisesta kaikissa oloissa. Sopeuttamistarvetta aiheuttaa myös yhtymän maksuvalmiuden varmistaminen tulevaisuudessa, koska yhtymän on voitava kerryttää ja ylläpitää maltillista ylijäämää kassapuskuria ja investointeja varten. ISLABin ei ole käytännössä mahdollista saada merkittäviä tuloja muualta kuin omistajiltaan, eikä ottaa ulkopuolista pitkäaikaista lainaa.

ISLAB on vuosien 2024–2026 aikana toteuttanut merkittäviä toiminnan uudistuksia ja rakenteellisia muutoksia. Viimeisimmät näkyvät täysimääräisesti vuoden 2027 kustannustasossa.

3 Tavoiteasetanta ja strategia

ISLAB hyvinvointiyhtymän hallintosäännön 3 §:n mukaan hyvinvointiyhtymän toimintaa johdetaan yhtymäkokouksen hyväksymän strategian mukaisesti. Keskeisenä tavoitteena on omistajien tarvitsemien laboratoriopalveluiden saannin turvaaminen kaikissa olosuhteissa ja omistajien palveluverkkosuunnitelman puitteissa.

Strategia on rakennettu yhdessä. Mukana ovat olleet henkilöstö, johto, omistajat ja sidosryhmät. Hallitus ohjasi valmistelua ja yhtymäkokous hyväksyi strategian joulukuussa 2025. Yhtymän visio on ”Elämäsi tuloksiin”, ja arvoina ja toimintatapana on olla vastuullinen, vaikuttava ja luotettava kumppani.

Strategiset tavoitteet vuodelle 2027 ovat:

- Arvoa asiakkaille.
- Hyvinvoivat ja osaavat ammattilaiset.
- Terveysterveysten huollon kilpailukykyinen ja kustannustehokas kumppani.

Toimenpiteitä suunniteltaessa on huomioitava strategiset valinnat:

- Asiakaslähtöinen näytteenotto osana paikallista terveydenhuoltoa.
- Sujuva arki jatkuvalla parantamisella.
- Uudistuva laboratorio terveydenhuollon ja tutkimuksen tukena.
- Toimintavarmuutta ja taloudellista kestävyyttä itäsuomalaisella laboratoriotoinnalla sekä strategisella yhteistyöllä.

Strategiset tavoitteet tulee konkretisoida selkeiksi avaintavoitteiksi, -tekemisiksi ja -mittareiksi, jotka on johdettu strategisista valinnoista, ja ne tulee huomioida talousarviota suunnitellessa. Tavoitteet ja niihin liittyvät toimenpiteet vuodelle 2027 esitetään yhtymäkokoukselle. Tavoitteiden toteutumista tulee seurata säännöllisesti johtoryhmässä ja hallituksessa. Avaintekemisistä priorisoidaan ja päivitetään vuosittain.

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

4 Talousarviokehys vuodelle 2027

Talousarvio ja taloussuunnitelma laaditaan voimassa olevan hyvinvointialueita ja hyvinvointiyhtymiä koskevan taloussääntelyn mukaisesti. Hinnittelun valmistelussa suunnittelukauden ajalle huomioidaan perussopimuksen kustannusvastaavuutta koskevat määräykset, talouden tasapainovaatimukset, sekä

- toiminnan jatkuvuus kaikissa olosuhteissa,
- riittävä maksuvalmius,
- investointien rahoituskyky,
- kustannusvastaavuuden toteutuminen pitkällä aikavälillä sekä
- omistajien tarvitsemien laboratoriopalvelujen saatavuus.

Tavoitteena tulisi olla, että vuosikate kattaa suunnitelman mukaiset poistot viimeistään vuonna 2029.

Mikäli taseeseen muodostuu alijäämää, tulee se kattaa lainsäädännön edellyttämässä määräajassa.

4.1 Keskeiset linjaukset talousarviossa 2027

- Laskutus omistajilta pysyy v. 2025 tilinpäätöksen tasolla, eikä omistajien palvelutarve muutu.
- Kysynnän lasku 1 %.
- Menokehykseen n. 0,37 % kasvu v. 2025 tilinpäätökseen nähden, jossa on laskua v. 2026 talousarvioon n. 1,4 miljoonaa euroa (n. 1,98 %), ja joka sisältää seuraavat kustannuksiin vaikuttavat tekijät:
 - Henkilöstökulut (VES/TES korotukset) + 2,8 %
 - Inflaatio + 1,5 %
 - Jo kuluvana vuonna aloitetut sopeuttamistoimet, arvioitu kuluvähennys talousarvioon n. 750.000 € (kokonaisuus n. 1,3 M€)

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

joista noin puolet kohdistuu jo vuoden 2026 loppuvuoden ennusteeseen).

4.2 Toimintatuotot

Analytiikan hinnaston tarkastelu on välttämätöntä, koska vuoden 2026 myyntituotot eivät ole toteutuneet odotetun mukaisesti. Omistajat ovat esittäneet enintään 1 % hinnankorotusta, mutta neuvottelut ovat kesken. Toimitusjohtaja antaa tästä tarkennetut ohjeet myöhemmin.

Hinnoittelua tulee voida tarkastella tarvittaessa myös kesken vuoden, mikäli myyntituottojen kertymä ei ole talousarvion mukainen.

Lisäksi on sovittu seuraavista laadintaperiaatteista:

- Omistajakokouksessa 21.5.2025 toteutettavaksi sovitun hinnoittelu-uudistuksen toteutusta jatketaan vielä 2027 ja 2028. Uudistuksen vaikutuksen kokonaistuottoihin tulee olla nolla.
- Näytteenottomaksu määritellään kustannusvastaavasti jokaiselle hyvinvointialueelle erikseen, koska kiinteät kulut voivat olla alueiden palveluverkkosuunnitelmien vuoksi erilaiset. Näytteenoton hinnoittelun periaatteet ovat yhtenäiset ja perustuvat uudistettuun kustannuslaskentaan.
- Alihankintatutkimusten ja verituotteiden hinnat muodostuvat tutkimuksen ostohinnasta ja ISLABin käsittelymaksusta. Alihankintatutkimusten kustannuskehitykseen pyritään vaikuttamaan mm. yhteiskilpailutuksilla HUS Diagnostiikkakeskuksen kanssa.
- Tutkimuksen ja opetuksen rahoituksesta, sekä viranomaistoiminnasta ja varautumisesta on sovittu erillisillä liitteillä 23.12.2022 päivättyyn laboratoriotoinnin palvelusopimukseen (Kliinisten laboratoriopalveluiden järjestäminen ISLAB hyvinvointiyhtymän toimesta, sen rahoitus sekä toiminnan

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

laajuus Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Etelä-Savon hyvinvointialueilla).
Nämä erät laskutetaan omistajilta erikseen.

Mikäli talousarvion valmistelussa ei saavuteta tasoa, joka turvaa kustannusvastaavuuden, investointien rahoituskyvyn ja maksuvalmiuden, valmistellaan omistajien kanssa erillinen suunnitelma talouden tasapainon ja investointien rahoituksen varmistamiseksi.

4.3 Toimintakulut

Nyt esitettävä kulukehys on vain noin 0,37 % suurempi kuin vuoden 2025 tilinpäätöksen toimintakulukokonaisuus, mutta n. 1,4 M€ (n. 1,98 %) pienempi kuin vuoden 2026 talousarvio.

ISLABista riippumattomia kustannustekijöitä ovat henkilöstökulujen 2,8 % VES/TES -korotukset sekä arviolta 1,5 % inflaatio. Esitettyyn kulukehykseen päästään, kun ISLABissa toteutetut tai jo päätetyt sopeutukset toteutuvat täysimääräisinä (yht. n. 1,26 M€). Sopeutustoimenpiteiden säästöstä noin puolet kohdistuu jo v. 2026 loppuvuoden ennusteeseen, ja puolet vuodelle 2027.

Edellä mainitut, jo päätetyt sopeutustoimet ja henkilöstöresurssimuutokset on otettava huomioon talousarviosuunnittelussa. Myös tuotantovolyymien muutos tulee huomioida.

4.4 Investoinnit

Käyttötalouteen kirjataan hyödyke, jonka veroton hankintaraja on 10.000 euroa (alv 0). Yli 10.000 euroa maksavat hyödykkeet ovat aktivoitavia ja kuuluvat investointiosaan. Uusiin tiloihin tehtävät hankinnat katsotaan yhtenä kokonaisuutena, jolloin aktivointiraja on kustannuspaikkakohtainen.

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

Investointiohjelman tulee olla toteutettavissa yhtymän tulorahoituksen ja maksuvalmiuden näkökulmasta. Taseessa olevat investointivaraukset ovat investointisuunnittelussa ensisijaisesti toteutettavia kohteita. Kuitenkin kaikkien investointien osalta on tehtävä priorisointia ja investoinneissa tulee painottua strategian mukaisiin tuottavuutta ja kustannustenhallintaa edistäviin investointeihin. Jokainen investointiesitys on perusteltava ja arvioitava myös vaikutukset jatkuviin käyttökuluihin.

4.5 Muut tarkentavat ohjeet

Hallinto- ja talousjohtaja antaa tarkentavan taloussuunnitteluohjeen.

5 Talousarvion 2027 laadinnan aikataulu

- Hallituksen ja omistajakokouksen seminaari 18.9.2026
- Talousarvion laadintaohje ja suunnittelukehys hallituksessa 18.9.2026.
- Omistajakokous 15.10.2026
- Talousarvion käsittely hallituksessa 27.11.2026.
- Talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen yhtymäkokouksessa 17.12.2026.

6 Yhteenveto

Yhtymän visio on "Elämäsi tuloksiin". Se kiteyttää laboratoriotoiminnan kriittisen tärkeän tehtävän osana alueen terveydenhuoltoa ja merkityksen alueen asukkaille. Se myös kannustaa jatkamaan uudistumisen tiellä entistäkin tiiviimmässä yhteistyössä terveydenhuollon ammattilaisten ja omistajien kanssa.

Suuret rakenteelliset muutokset on toistaiseksi tehty. Nyt keskeisenä tehtävänä on saada mittavat tuotannon uudistukset vakiinnutettua, jotta omistajien tarvitsemien

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

laboratoriopalveluiden saanti voidaan turvata kaikissa olosuhteissa ja omistajien palveluverkkosuunnitelmien puitteissa.

Hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on edelleen vaikea, ja se heijastuu suoraan ISLABin toimintaan. Yhtymän tulevaisuuden rahoitusnäkymät eivät ole hyvät, mikäli yhtymä ei saa hinnoitella palveluita täysin kustannusvastaavasti. Yhtälö ei ole helppo; samalla kertaa tulorahoituksen vähenemisen kanssa otettava huomioon omistajien palvelutarpeiden täyttäminen, yhtymän perussopimuksen ja lainsäädännön määräykset ja ohjeet kustannusvastaavuudesta, sekä huolehdittava riittävästä maksuvalmiudesta ja investointien kattamiskyvystä.

18.9.2026

ISLAB hyvinvointiyhtymän hallitus

Talousarvion suunnittelukehys 2027 hallitus

Kuvailutiedot

	Nimi
Laatija(t)	[Laatija]
Tarkastaja(t)	[Tarkastaja]
Hyväksyjä	[Hyväksyjä]
Osaamisalue	[Osaamisalue]
Sijaintipaikka	
Työpiste(et)	[Työpiste]
Asiasanat	[Asiasanat]
Korvaa ohjeen	[Korvaa ohjeen]
Kommentit	[Kuvaus]